

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

srpen 2015

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

vítejte u druhého prázdninového Kompostu. Pokud se o něčem v poslední době hodně mluví, pak jsou to rozmary počasí. Příroda nám jimi ukazuje nejen svou moc a nespoutanost, ale také to, jak hodně ji přetvářením na nedokonalou kulturní krajinu ovlivňujeme. Možná se nám snaží dávat najevo, že ji nemáme tak úplně pod kontrolou, že se nesnažíme jí porozumět a sladit své aktivity co nejvíce s jejími zákonitostmi. Doposud nás možná meteorologické extrémy nezasáhly natolik, aby ovlivnily naše základní životní potřeby, jako je potrava, voda nebo přístřeší, ale zvláště u prvních dvou jmenovaných se v budoucích letech může situace změnit. Pravděpodobně máme technická řešení na to,

Z obsahu tohoto čísla:

Strakonicemi se prohnala ničivá.....	2
S V. Ledvinou o městské zeleni.....	2
Poznatky z „chovu“ obojživelníků na	3
Hubíme škůdce a vyhubíme.....	4
Petice za zákaz norování.....	5
Letní pozorování.....	6
Veget na pokračování – 42. díl.....	6
Žabí drobotina a úvahy o její.....	7
Večer s dokumentem – 18. díl.....	9
Pozvánky - srpen 2015.....	9
Strakonická autorka Jitka Pavlíková.	10
Sadako, Šimako, Reiko.....	11
N. Wertheim měl židovské předky...	12
Jedlý Kompost.....	12

abychom se nové situaci přizpůsobili, ale pouze za předpokladu, že změna nebude příliš rychlá. I kdyby k tomuto černému scénáři nedošlo, bude i postupné zhoršování tohoto stavu krajně nepříjemné. Určitě je na čase začít brát přírodu opravdu vážně.

I když se dílčí změny k lepšímu dějí a neradi bychom je bagatelizovali, v hodně případech tyto snahy připomínají praktiky západ-

ní medicíny - drahými a v mnoha případech neefektivními metodami léčí často jen projevy choroby, místo aby se snažila eliminovat příčiny jejího vzniku.

Problém však bude především v našich hlavách a v představě, že náš konzumní svět je bublina oddělená od všeho, co se děje za našimi okny. Často zapomínáme na to, že většiny výtobytků našeho pohodlí jsme dosáhli postupným vyčerpáváním přírodních zdrojů... a že každý večírek jednou končí.

Přejeme sobě i všem čtenářům, aby se temnější vize našeho časopisu pokud možno nikdy nenaplnily. Příjemné léto, váš Kompost. -jj-

Foto -jj-

Ohlédnutí

Strakonice se prohnala ničivá vichřice

Ve středu 8. července krátce po půlnoci dorazila do Strakonice bouře, která sice ukončila několikadenní tropická horka, ale přinesla do města také zkázu. A to v podobě velmi silné vichřice. Nikdo z místních, včetně mě, si na nic podobného nevzpomíná. Zejména s ohledem na následky, které po sobě vítr zanechal. Bezprostředně po vichřici zůstalo ležet v katastru města několik desítek dřevin. Poškozených stromů, které budou muset být dodatečně káceny, bude možná řádově více. Nejhůře byly postiženy lokality v blízkosti řeky Otavy – Podskalí, parčík u sv. Markéty, Mlýnský náhon. Nejvíce padaly stromy se skrytými defekty nebo např. tlakovým větvením, stromy, jejichž kořenový systém byl poškozen při stavebních úpravách, ale také

Jedna z nejhůře postižených lokalit - Mlýnský náhon, foto -jj-

dřeviny zcela zdravé a překvapivě i stromy mladé, někdy i stabilizované úvazem. Co se týče druhů dřevin, nejvíce byly poškozeny smrky vzhledem k jejich menší stabilitě. Docházelo k vývratům, zlomům a také k ukroucení, což by mohlo svědčit o výskytu menších tornád nebo silných vzduchových vírů. To vše vypovídá o extrémnosti přírodního jevu, ale také o jeho nevypočitatelnosti a tudíž i nepředvídatelnosti. Naštěstí nedošlo k žádné újmě na zdraví obyvatel ani k vážnějším škodám na majetku.

V obecných úvahách nad takto extrémním jevem si můžeme pokládat otázky, co takové situace způsobuje, zda tu byly vždycky nebo jestli se jim dá nějakým způsobem předcházet. S velkou pravděpodobností souvisí výskyt meteorologických extrémů s globální změnou klimatu (střídání výrazných epizod sucha, povodní, rychlejší změny a silné doprovodné jevy). Tento stav je již mnoho let predikován, všichni jsme jeho svědky a zanedlouho bude patrně i statisticky potvrzen. Meteorologické extrémy k průběhu počasí neodmyslitelně patří, mění se však jejich frekvence a vzrůstají jejich měřitelné hodnoty. Samotnému vzniku těchto jevů můžeme za současné situace předcházet jen částečně - našim co možná nejmenším přispíváním ke globální klimatické změně nebo konkrétními opatřeními v krajině, které zmírňují výkyvy počasí. Podle někoho by bylo možnou prevencí odstranění většího množství solitérních dřevin v intravilánech měst. Když odmyslíme všechny pozitivní vlivy, které stromy mají na životní prostředí (o těch už jsme mnohokrát psali), je toto řešení nelogické i z pohledu vlivu větrných situací na stromy zbývající. Ve chvíli, kdy naše město přišlo a přijde o desítky, možná stovky hodnotných stromů, bylo by čirým bláznovstvím kácet další zdravé dřeviny čistě z preventivních důvodů. Stromy samy sobě vytvářejí vzájemnou oporu a ve chvíli, kdy budeme oslabovat zapojené porosty nebo skupiny stromů dalším kácením, bude situace ještě daleko horší. Navíc bychom přispívali ke zhoršování mikroklimatických charakteristik, které mají vliv na konkrétní meteorologické projevy. Jediným smysluplným řešením je stabilizace současného stavu odborným zhodnocením rizik, asanace poškozených dřevin a co možná nejrychlejší start projektů nové výsadby, která by do budoucna posílila stabilitu porostů a nahradila vzniklou ekologickou újmu. To vše samozřejmě s přihlédnutím k druhové vhodnosti pro městské prostředí, odolnosti proti podobným situacím a maximálním důrazem na bezpečnost obyvatel. -jj-

S Vladimírem Ledvinou o městské zeleni

Je to už několik týdnů, co se v sále strakonického gymnázia konala přednáška „Revitalizace městské a obecní zeleně“ (15. 4. 2015), ale často si vzpomenu na ni i na Mgr. Vladimíra Ledvinu, kterého jsme tehdy pozvali z Horažďovic a s nímž jsme strávili příjemné dvě hodiny s povídáním a promítáním. Téma přitom nebylo zdaleka jen radostné, protože přišla řeč i na nevíli lidí vůči stromům, na četná číhající nebezpečí... a to jsme ještě nevěděli, jak ničivá bouřka se u nás v noci na 8. 7. odehraje a kolik polámaných nebo i vyvrácených dřevin za sebou zanechá. Pro přátele stromů je tato kalamita svědectvím neutěšeného stavu, k jakému jsme krajinu přivedli (protože je jasné, že k výkyvům počasí silně přispíváme i my). Na druhou stranu ti, kdo opomíjejí úlohu dřevin při tlumení těchto výkyvů, uvažují tak, že kde stromy nejsou, tam nemohou padat. Jejich obavám se nelze divit, ale vyhovět snahám preventivně kácet by znamenalo další zhoršení situace. Navíc by to bylo totéž jako například odstranit i střechy domů a vůbec všechno, co při vichřicích létá vzduchem...

Při své přednášce hovořil pan Ledvina mimo jiné o těch druzích dřevin, u kterých je

hrozba pádu obzvláště reálná. Jmenoval na prvním místě smrk pichlavý („stříbrný“). Obyvatelé obcí jsou na něj zvyklí vzhledem k jeho častému vysazování za minulého režimu při budování panelových sídlišť – v dnešní době ale už tyto stromy zestárlý a i přes jejich hezký vzhled je potřeba je postupně vyměnit. Pan Ledvina ale není přítelem rozsáhlých kácení zdůvodňovaných např. čerpáním dotací a upozornil na to, že postup po jednotlivých krocích v delším časovém rozmezí je možný i v takovýchto případech, jen je potřeba o tom vědět a nenechat se zlákat vidinou zjednodušení a rychlého dokončení práce. Zdůraznil, že bezpečnost zeleně se nedosahuje přehnaným kácením, ale dobrou péčí – při té příležitosti pochválil strakonický odbor životního prostředí za tzv. zapěstovávání mladých stromků, což je velice potřebné, a přitom ne všude je to samozřejmostí. Ve věku, kdy to ještě dřeviny dobře snášejí, je potřeba prosvětlit korunu a odstranit nebezpečné úzké dvojáky, zatímco starší stromy se mají prořezávat jen minimálně. Teprve v době, kdy je strom ve zhoršeném stavu, je na místě korunu odlehčit – ne ovšem tak razantně, jak to často můžeme vidat. Pan Ledvina nám na promítaných fotografiích ukázal řadu odstrašujících příkladů a varoval před otevíráním velkých ran, jimiž vstupuje infekce a strom je přímo ohrožen na životě.

Foto Vladimír Ledvina

Viděli jsme na fotografiích i dobré příklady, a to jak z ČR (viz např. [zde](#)), tak z ciziny (např. z Hamburku). Seznámili jsme se s pojmem „zelená infrastruktura“ a s tím, jak dřeviny plní tzv. ekosystémové služby – kromě už zmíněné funkce při udržování příznivého mikroklimatu (jsou vynikající „živou klimatizací“) udržují kvalitu půdy, koloběh látek, regulují tok vody v krajině, jsou zdrojem plodin, dřeva, kyslíku, léčivých látek, obnovitelné energie, slouží jako genetická banka, jako domov pro nejrůznější tvory, čistí vzduch a vodu, slouží k rekreaci, jsou součástí kulturní historie, mají důležité místo v prevenci skleníkového efektu, atd. atd. A co se nám na besedě líbilo vůbec nejvíce? To, že pan Ledvina má stromy upřímně rád a záleží mu na nich – nepohlíží na ně jako na neživé předměty, s nimiž bychom mohli nakládat čistě jen podle své libosti. **-ah-**

Překopávky

Poznátky z „chovu“ obojživelníků na zahradě

O obojživelnících se v časopisu Kompost píše často. To je určitě dobře, protože se jedná o přehlíženou skupinu živočichů. Lidé se o nich většinou domnívají, že jde o zvířata běžná a že je lze potkat na každém kousku vody. Spíše opak je pravdou. Ale to by byl článek na jiné téma. Chci se podělit o poznatky mé, možná obecně aplikovatelné.

Naše rodina je držitelem zahrady v nedalekých Droužeticích. Když jsme začínali s kolegy ochráněři z naší ZO ČSOP za pomoci ing. Ondřeje Feita z OŽP MÚ Strakonice s transferem obojživelníků na Volyňské, byl jsem vyděšen, kolik jich zahyne pod koly aut. Z toho důvodu jsem začal přemýšlet, co bych mohl udělat ještě více pro udržení žab a čolců v krajině. Vždycky je dobře začít přímo u sebe, a tak jsme na zahradě zřídili malé jezírko (o objemu cca 1 m³). Výsledek na sebe nenechal dlouho čekat. Prvními obyvateli byly ropuchy obecné (*Bufo bufo*) v počtu dvou exemplářů. O rok později se na zahradě objevila ropucha zelená (*Bufo viridis*). Před dvěma lety se ze stromů začala ozývat rosnička zelená (*Hyla arborea*). Mezi tím jsme vykopali další jámu a přibýlo další jezírko o objemu cca 3 - 4 m³. A letošní rok nastal další úspěch. Ve větším jezírku se objevili čolci obecní (*Lissotriton vulgaris*) v podobě larev. Myslím, že k úloze drobných vodních nádrží v zahradě není v tomto případě co dodat.

Pro případné budovatele podobných mikrovodních ploch uvádím následující: Naše jezírka jsou plastová. Malé je o hloubce okolo 70 cm, větší má hloubku asi 1 m. Koupíte je v každém větším zahradnictví, železářství atd. Obě mají profilovaný okraj na kytky, který moc šikvný není, protože vodní sloupec vzhledem k přirozenému vysychání kolísá a rostliny

do něj vsazené musí být odolné na přísušek. Ale pro migrující obojživelníky to vyhovuje. Jezírka jsou mírně zastíněná stromy a rostou v nich domácí druhy vodních rostlin. Hladina je pokryta okřeškem. U většího jezírka je na hladinu položeno na jaře prkno (jinak by se mohla ve vodě topit zvířata). V létě je možno jej vyjmout, protože břehy se pokryjí rostlinami. Zahrada se seče mozaikovitě - takže migrující žabky nejsou likvidovány. Seč se provádí za horkého dne nebo za sucha. Vysoká tráva ráno a večer kosou, za horka rotační sekačkou. Třeba odpoledne. Voda se doplňuje z okapu zahradní boudy, která má plechovou střechu. Jezírka byla „naočkována“ před lety vodou z nedalekého návesního rybníka kvůli výskytu drobných koryšů. Více se o ně z pozice fauny a flóry nestaráme. Jezírka nejsou osazena rybami, což je důležité pro rozmnožování obojživelníků! Ze začátku jsem měl obavy ze zvýšeného výskytu krvesavého hmyzu. Nezaznamenal jsem ale nějaký extrémní nárůst těchto okřídlených „trapičů“.

Kromě obojživelníků se v blízkosti jezírka díky malému kamennému valu zdržují ještěrky obecné (*Lacerta agilis*). Měkkýší klasikou je slimák největší (*Limax maximus*) a plzák obecný (*Arion distinctus*), kteří využili kombinace vody a kamene. Jezírka slouží jako pítka pro ptáky, převážně drobné pěvce a včely medonosné.

Co udělat na zahradě dále? Nejlépe obě jezírka spojit mělkým vodním příkopem a pokusit se přilákat kuňku ohnivou (*Bombina bombina*) a skokana hnědého (*Rana temporaria*). S prvně uvedeným druhem to bude běh na delší trať. Chvilí to potrvá, než přijde, protože nejbližší místo s kuňkami je vzdálené asi 1 km.

Vzhledem k tomu, že počet druhů se na naší zahradě zvětšuje a znám i několik dalších míst ve Strakonících a blízkém okolí, kde obojživelníci přežívají v zahradách, doporučuji každému, kdo to myslí s obojživelníky, popř. plazy vážně, uskutečnění podobného záměru. Budete překvapeni, co se vám na zahradě objeví. Navíc je to malá morální satisfakce nás samotných za to, co provádíme na našich silnicích se svými vozy. -vh-

Použitá literatura:

ZWACH, I.: Obojživelníci a plazi České republiky: encyklopedie všech druhů, určovací klíč, 1. vyd., Grada, Praha, 2009.

Drouzetice - larva čolka obecného, foto -vh-

„Hubíme škůdce a vyhubíme lidstvo...“

Tato slova z internetové diskuze o herbicidech a jejich škodlivosti patrně nečetl jeden z mých sousedů, který v květnu postříkovač poměrně výkonným rozprašovačem plevel na chodníku před svým domem, jak jinak než nechvalně proslulým a zdravím i životu nebezpečným přípravkem Roundup. Byl poměrně silný západní vítr, a tak se aerosol nekontrolovatelně šířil dále vzduchem i do okolních zahrádek a bylo vidět mlhu, jak postupuje ulicí dále. Pokusila jsem se souseda upozornit, že nedělá moc dobře, moje informace se ale nesetkala s velkým pochopením. Soused řekl, že neví, co jiného by s plevelem mohl dělat. Ještě jsem se zmohla na sdělení, že by snad bylo lépe ten plevel nechat na chodníku růst, pokud se nechce obtěžovat jeho vytrháním, ale soused s brčením pokračoval ve své ničitelské činnosti při odplevelování nerovného a léta neopraveného chodníku, po kterém například maminky s kočárky už ani nechodí a dávají přednost prostředku ulice, kde kličkují mezi narůstajícím počtem projíždějících vozidel.

Lidé mají bohužel v paměti to, že stejným prostředkem v minulosti nechávala plevel v ulicích likvidovat i místní radnice (bývala to dříve jediná údržba, které se zanedbané ulici dostávalo), a tak někteří lidé považují dodnes postřík pesticidy za bezpečný a asi hlavně bezpracný způsob boje s plevelem, aniž by si uvědomili, že ohrožují především sami sebe. Jednotlivci s nedostatkem informací a naivní představou, že jde o něco, co je (jak původně tvrdil výrobce) odbouratelné a neškodné pro lidské zdraví, tak přistupují k individuálním akcím na vlastní náklady a ohrožují stříkáním chodníků, tedy veřejného prostřanství, zdraví svoje i všech kolem. Zápach, který se ulicí při takových akcích šíří, sami klidně dýchají i bez ochranných prostředků a patrně se ani neobávají o své zdraví, natož o zdraví všech kolemjdoucích a hlavně dětí, nucených na chodníku výpary nebezpečného pesticidu dýchat hned při zemi nejvíc. Hubení plevelu hlava nehlava i za cenu ničení životního prostředí tedy nadále pokračuje i bez přispění radnice. Stopy postříků vidíme často nejen na chodnících, ale dokonce i v zahrádkách, které si tito „zahrádkáři“ zcela dobrovolně ničí sami sobě a někdy tak vyhubí svému sousedovi i květiny či zeleninu blízko plotu ve snaze bezpracně zničit plevel či přerostlou trávu, kterou se jim nechce sekat. Viděla jsem už i postříkem rezavé okolí nově vybudované studny. Majitel se patrně domníval, že se Roundup do jeho studny spolu s dešťovou vodou nemůže dostat.

Jak podobné „zahrádkáře“ a „dobrovolné chemické údržbáře veřejných chodníků i zahrádek“ donutit k zamyšlení, když i zemědělci dodnes zásobují pole obrovským množstvím stejných nebo podobných prostředků? Proč zatím nikdo zodpovědný neřeší, že se tyto chemikálie dostávají do potoků, řek a podzemní vody a s vodou i do našich těl, která na pesticidy a další škodlivé látky ve vzduchu a vodě nebyla stavěna? A kolik lidí si dnes všimne zpráv o posledních výzkumech dokazujících, že glyfosát, obsažený v herbicidech, se nachází v moči mnoha lidí i v ČR a že je spolu s dioxiny v lidském organismu příčinou mnoha závažných nemocí? Řada lidí se současnému informačnímu tlaku brání tím, že raději nečte nic. A stačil by na to prostý selský rozum. Každý si jistě může udělat svůj vlastní názor, ale nelze nebezpečí glyfosátu a dalších podobných látek nevnímat jen proto, že je to nepříjemné téma a že je jednodušší uvěřit klamavé reklamě o jeho deklarované snadné odbouratelnosti. Řada informací o jeho škodlivosti je bez velké námahy dohledatelná a vyplývá z nich, že:

„Roundup (účinná látka glyfosát) je totální herbicid a obtížně se rozkládá. Nachází se ve všech zkoumaných vzorcích moči. Umožňuje vznik superplevelů. S deštěm se dostává do půdy a pitné vody. Vědecká studie zveřejněná v květnu 2013 v časopise Entropy spojuje nadměrné používání prostředku Roundup s celou řadou zdravotních problémů a nemocí, mj. Parkinsonovou chorobou, neplodností a různými druhy rakoviny. Uvádí, že negativní následky pro tělo jsou zákeřné a projevují se pomalu v průběhu času, jako zánětlivá poškození buněčných systémů v celém těle.“ Více se dočtete např. [zde](#)

Budu si jen přát, aby všichni naši sousedé, zahrádkáři i zemědělci široko daleko brzy prohlédli a byli schopni podívat se na přírodu, vzduch a vodu s respektem našich předků, kteří o svá pole, rybníky, louky a lesy pečovali, aniž by je současně devastovali. Dalo jim to pochopitelně více práce, ale jak sami říkali, bez práce nejsou koláče. Tedy alespoň tehdy asi nebývaly... **Marie Jelínková**

Chodník „neošetřený“ a „ošetřený“ Roundupem, foto Marie Jelínková

Petice za zákaz norování k podepsání i ve Strakonících

Na podzim by měla vládou projít chystaná změna zákona o myslivosti. Prostřednictvím zájmových organizací i široké veřejnosti sílí tlak na úplný zákaz norování (včetně zkoušek z norování) a vnesení těchto připomínek do nových legislativních norem.

Norování samotné je dnes už archaická a velmi krutá metoda lovu především lišek a jezevců z nor v období péče o mláďata.

Foto archiv Svoboda zvířat

Běžně se při něm využívá loveckých psů. Krvavé boje matek bránících své mladé v norách proti těmto psům jsou pro obě strany velmi traumatizující a mnohdy mohou trvat i několik hodin. Časté je také usmrcení samotných psů nebo brutální metody pro zabíjení mláďat kvůli jejich malé velikosti a nemožnosti využít střelných zbraní. V některých případech jsou divoká zvířata odchycena, držena v klecích a využívána pro výcvik psů – v ČR metodou tzv. bezkontaktního norování, na Slovensku metodou tzv. kontaktního norování.

Norováním je v ČR v současné době lovena přibližně sedmina z celkového počtu (asi 70 000) ulovených lišek. Nejedná se tedy o jediný a už vůbec ne stěžejní způsob lovu. U myslivců pravděpodobně převládá neopodstatněný strach ne z přemnožení těchto predátorů, ale spíše strach ze snižování stavů další atraktivní lovné zvěře (bažantů a zajíců).

Liška oproti tomu může znamenat významný prvek např. v regulaci polních hlo-

davců a tak snížení škod na zemědělských plodinách. I z hlediska dříve často diskutované vztekliny, přenášené zejména liškami, nejsou obavy na místě. Naše území je již delší dobu označováno jako beznákazové. Snahy o zachování norování se tedy spíše jeví jako snahy o zachování další sporné myslivecké tradice.

Petici můžete ve Strakonících podepsat v [čajovně Pod stolem](#) nebo v [Ekoporadně](#) Šmínderovy knihovny v Husově ul. Více informací o samotném norování, text petice, petiční archy a také ostatní místa k podepsání petice v rámci ČR naleznete zde: <http://zakaznorovani.blogspot.cz/>. -jj-

Letní pozorování

Na konci června tohoto roku jsme se byli podívat na Šumavě na louce plné kosatců sibiřských. Nachází se za Dobrou Vodou za hotelem Rovina. Ačkoliv je tato lokalita hojně navštěvovaná, není kosatcová louka zatím poškozená. Je u ní i malé jezírko, na jehož hladině jsme pozorovali ohrožený (kategorie VU - vulnerable) druh pavouka – lovčíka vodního (*Dolomedes fimbriatus*). Jedná se o jednoho z našich největších pavouků, samička může dorůstat až 2 cm. Lovčík vodní při lovu ponořuje přední část těla pod hladinu a klepítka zasekává drobnou kořist, mezi níž patří pulci a rybí potěr. Mohu potvrdit, že v jezírku byli pulci přítomni. Výskyt pavouka je udáván omezeně v horských oblastech, podle starší literatury by se měl vyskytovat také na Třeboňsku. Čeleď lovčíkovitých (*Pisauridae*) je v ČR zastoupena jen třemi druhy. Běžný je lovčík hajní (*Pisaura mirabilis*), kterého můžeme pozorovat i v porostu kopřiv. Lovčíci netvoří sítě a samičky přenášejí kokon v klepítkách. Kromě zajímavého způsobu života je pro laika lákavé i pěkné zbarvení těchto pavouků (viz fotka). Mnoho nevědnic pozorování v přírodě přeje čtenářům Kompostu **Eva Legátová**.

Foto Eva Legátová

Použitá literatura:

KŮRKA, A. a kol.: Pavouci České republiky, Academia, Praha, 2015.
BUCHAR, J., KŮRKA A.: Naši pavouci, Academia, Praha, 2001.

Veget na pokračování – 42. díl – Mýtus č. 7 – Maso mi chutná

V tomto pokračování nebudeme ani tak vyvracet argument samotný, ale budeme se snažit vysvětlit jeho nepatřičnost. Vyvracet ho nebudeme proto, že na něm není nic nepravdivého. Neměl by však být používán v diskuzích jako obhajoba naší spotřebitelské volby u konzumace živočišných produktů z několika závažných důvodů:

Pokud budeme vnímat příjemnou chuť některé potraviny jako emocionální zážitek, měli bychom si uvědomit, že zde na druhé straně stojí dopad naší volby, jakou potravinu ke konzumaci zvolíme. V případě živočišných potravin je takový důsledek zřejmý a už jsme se mu několikrát v rámci seriálu věnovali. Je tedy na nás, zda převáží touha po prchavém příjemném okamžiku nad naší zodpovědností vůči zranitelnějším druhům žijícím na této planetě.

Další otázkou k zamyšlení je náš novodobý vztah k jídlu jako takovému. V posledních desetiletích v emociálně čím dál chladnějším světě se materiální vymoženosti společnosti stávají jakousi náhražkou skutečných hodnot. Do této skupiny moderních pozlátek můžeme kromě peněz a majetku bez ostychu zařadit i jídlo. Z konzumace potravy a souvisejících činností se stalo doslova náboženství. Dle mého názoru je však toto přehnané požitkářství jen jedním ze způsobů, kterými vyplňujeme naše neúplné životy. Nechci v žádném případě tvrdit, že dobrý zážitek z jídla není důležitou složkou výživy samotné, neměl by však převyšovat zdravou míru a převážet nad naším racionálním uvažováním o výběru toho, co budeme jíst a v jakém množství.

Aby nebyly předchozí řádky špatně chápány – všechny výživové směry, které z nejrůznějších důvodů omezují nebo zcela odmítají konzumaci určitých potravin, nemusí vést ani v nejmenším k jakékoli formě askeze. Spíše naopak. Vědomý výběr složení našeho jídelníčku může představovat skutečné naplnění z jídla jako takového. A ta nejlepší zpráva pro všechny: alternativní výživové směry (vegetariánství a veganství nevyjímaje) mohou být z hlediska chuťových zážitků stejně nebo dokonce kvalitnější než ty konvenční. A to jednak porozuměním chuťovým zákonitostem potravin a kulinářských úprav a jednak rozšířením škály surovin našich jídelníčků o nové, ke kterým si nyní snáze nalezneme cestu.

Proč nám vlastně některá jídla chutnají? Vysvětlením této otázky se dostaneme o něco blíže k pochopení toho, jak je náš současný způsob stravování postavený na chuťové iluzi a také k pochopení způsobu přípravy alternativních jídel tak, aby byl chuťový zážitek zachován, případně překonán.

Chuť potravin má na svědomí několik zásadních věcí. Je to chuť samotné suroviny

v jejím přirozeném stavu, tuk v potravině přítomný nebo přidáný, způsob (tepelné) úpravy a ochucující potraviny nebo látky do potravin přidávané.

Pokud se zaměříme na chuť samotné suroviny bez jakékoli další úpravy, vítězí na plné čáře rostlinná říše s nepřehlednou paletou chutí. Každá rostlina je kromě složení „základní hmoty“ specifická zastoupením zvláštních látek (souhrnně označovaných fytochemikálií), přičemž některé z nich jí dávají nezaměnitelnou chuť a vůni. Do této skupiny látek můžeme zařadit i např. nejrůznější silice a vonné oleje. Všechny tyto látky mají v přírodě své zvláštní funkce (odpuzování škůdců, lákání opylovačů atd.). My jakožto konzumenti je můžeme využít při kulinářských úpravách – ideálně posílením jejich chutí v pokrmu. Naproti tomu živočišným potravinám tyto látky téměř nebo zcela chybějí, a tak jsou ve svém přirozeném stavu téměř bez chuti (pokud nevěříte, uvařte maso v neosolené a neochucené vodě).

Dalším důležitým faktorem je obsah tuku v potravině. Tuk je nejvýznamnějším nositelem chuti. Právě proto nám tučné potraviny chutnají více než ty odtučněné, smažené více než vařené atd. Právě proto považujeme za nejchutnější právě tučné živočišné výrobky – sýry, smetany, tučné druhy mas, vnitřnosti atd. V rostlinných potravinách je obsah tuku ve většině případů nízký, a tak pouze částečně přispívá k podtrhnutí přirozených chutí. Kulinářskou úpravou s tukem můžeme rovněž chutnost posílit.

Špízy z rostlinných surovin, foto -jj-

než na skutečné potřebě pro zvýraznění chuti. U drtivě většiny koření je důležité si uvědomit, že je rostlinného původu a je právě výsledkem specifických chutí původních rostlinných surovin. Tudíž velká část živočišných potravin nám chutná zejména právě díky chuti samotných rostlin. Bez použití koření se živočišné potraviny stávají chuťově víceméně uniformní, neboť chuť jim dává pouze sůl a tuk v nich obsažený nebo při tepelné úpravě přidáný. Průmyslově vyráběné zvýrazňovače chuti (zejména glutamát sodný) se staly morem moderního potravinářství, bez kterého se rostlinná kuchyně bez problémů obejde. Používání těchto látek má za následek právě další uniformitu chutí zejména u rafinovaných potravin, které jsou zbaveny svých přirozených vlastností. Bohužel velká část konzumentů již potraviny na této bázi vyžaduje a nedokáže ocenit přirozené a jemnější chuťové rozdíly potravin zejména z rostlinné říše.

Je tu ještě několik dobrých zpráv pro všechny ty, kteří by byli ochotni změnit své spotřebitelské způsoby směrem k rostlinné stravě, ale chuťové zážitky z minulosti jsou pro ně natolik nepostradatelné, že je to pro ně důvod k dalšímu zvažování. V současnosti existuje na trhu nepřehledné množství tzv. rostlinných alternativ živočišných potravin. Díky nim můžeme jednotlivé rostlinné pokrmy připravovat takovým stylem, aby se přibližovaly „klasickým“ receptům s živočišnými produkty. V tomto případě můžeme využívat všech standardních a zažitých způsobů přípravy jídel. Pokud požadujeme tento výsledek, je někdy až věruhodně přesný. Výrobky jako tofu, seitan, tempeh, klaso atd. však nejsou pouze zdravější alternativou živočišných potravin, ale nesou s sebou všechny výživové výhody surovin, z kterých byly vyrobeny. Navíc s absencí zdravích škodlivých příměsí, které se běžně vyskytují v podobných výrobcích živočišného původu. Existují také rostlinné varianty produktů, pro které se v klasické podobě používají odpadní suroviny živočišné výroby (párky, salámy atd.).

Chuťové vlastnosti rostlinných pokrmů sestavených ze základních surovin (obiloviny, luštěniny, zelenina...) můžeme samozřejmě dále vylepšovat rozumným využíváním zde probraných zásad (šetrná tepelná úprava, střídme přidávané rostlinné tuky, ochucování pomocí výrazných druhů rostlin – bylinky, koření). Společně s novou a velmi širokou přehlídkou méně známých rostlinných potravin vzniká téměř nekonečná škála možností, a tak každé jídlo může být něčím novým. -jj-

Žabí drobotina a úvahy o její budoucnosti

V minulém čísle jsme v článku „Ještě jedno ohlédnutí za letošním tahem ropuch“ vyslovili v závěru přání týkající se letních přesunů malých letošních žabiček – že bychom uvítali vaše zprávy o tom, kde všude jste je pozorovali. Dopadlo to ale tak, že vhodné počasí nastalo v době dokončování čísla, tím pádem vyšel článek už „s křížkem po funuse“. My sami jsme se s maličkými ropuchami setkali v deštivém dni 27. 6. u rybníka v Těchonicích. Bylo jich docela hodně a bylo moc hezké je pozorovat. Nám se líbí i velké rozplácle žáby, natož

ty, co připomínají skákací dětské hračky na klíček.

Co se týká těch velkých, můžete je teď v létě tu a tam potkat na zahradě, na poli, ale asi nejčastěji v lese. Chápeme, že někdo se třeba i lekne... a tím se dostávám zpátky k tomu, co jsem načila v minulém článku. Že ne každý má chuť se obojživelníky zabývat a pomáhat jim. V malém počtu dobrovolníků je ale jarní transfer dost náročnou činností, hlavně časově, a tak je pro nás neustále aktuální otázka, jak oslovovat případné posily.

Říkat hned na začátku všechny podrobnosti a různá varování, to dost dobře nejde, protože každý si raději udělá vlastní zkušenosti sám na svou pěst. A navíc by byla škoda čímkoliv narušovat autentický zážitek záchrany nějakého konkrétního tvora, protože ten je pro začátek nejlepší ze všeho. Snaha dovědět se víc, jak aspoň doufáme, pak přijde sama. Na druhou stranu všechno má své meze a určitá opatrnost je při transferu nutná. I úplný začátečník musí být srozuměný s tím, že je tu on pro žáby, a ne ony pro něj.

Informace v odborné literatuře, v dostupných metodikách, časopiseckých a internetových článkách jsme se snažili poctivě nastudovat a nějak se v nich vyznat, hodně jsme toho z nich vyrozuměli, ale hodně si toho budeme muset vypořádat sami. Dosavadní zkušenosti těch, kdo něco podobného dělají, jsou velice různorodé a to, co je zaznamenáno, si někdy i protirečí. Jak jsme vyrozuměli, dobrovolníci většinou vycházejí z jednoduché úvahy, že jakkoliv provedený transfer je pro obojživelníky lepší než přelézání vozovky, a tak hlavní pozornost je soustředěná na zajištění služeb a na to, jak rozšířit působnost na další a další lokality, pokud vůbec je ta možnost. Biologové se naproti tomu zabývají především tím, že každý druh živočicha musí hospodařit s energií a že v případě přílišného stresu a vyčerpání mohou hrozit úhyny nebo dokonce i plošná nákaza, čemuž je nutno předcházet.

Prostřednictvím mezinárodního obchodu se zvířaty hrozí masové rozšíření chytridiomycetní plísně *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd). Ta je velice nebezpečná a vyskytuje se i na našem území. V některých zemích způsobila doslova zkázu, a tak je čeho se obávat i přesto, že našťastí byla u nás doložena zatím jen ojediněle. Na internetu (viz [zde](#)) se uvádí, že jedinci nesoucí Bd často vypadají zdravě a že vyšetření jsou drahá, což ztěžuje plošné monitorování. Poptávka po exotických zvířatech je velká, a tak zákaz dovozu by jenom zvýšil míru nelegálního obchodu. Také by výrazně omezil možnost spolupráce s chovateli, kteří jsou zdrojem podrobných informací o biologii velmi vzácných druhů. Co se týká výskytu chytridiomykózy ve volné přírodě, musel by se v případě zjištění citlivých populací zajistit vhodný management. V extrémních případech by přicházel v úvahu i záchranný chov a následná reintrodukce. Současně je nutné, aby se aktuální poznatky o Bd dostávaly do povědomí odborníků, široké veřejnosti i jednotlivých chovatelů.

Pozor - nezašlápnout! Foto -vh-

Pokud jde o jarní transfery, dávají biologové doporučení, která ze svého pohledu pokládají za vhodná, ale která narážejí na nedostatek počtu i sil těch, kdo ze své dobré vůle po svojí běžné práci chodí ještě pomáhat přírodě. Je pak těžko rozhodovat, co a jak nováčkům radit, aby to bylo přiměřené. Jak se ukázalo, neshodneme se v názoru na to ani my s Honzou. To už se stalo i při mnoha jiných příležitostech a jsme zvyklí se nakonec vždycky nějak domluvit, v dobrém, na společném postupu. Průběžně si vyjasňujeme, jak by si který z nás transfer představoval, vše zkusíme v praxi a porovnáváme, ještě se budeme poptávat a hledat jinde, a tak do příštího jara se nám snad povede se sjednotit natolik, abychom říkali a psali každý ta samá doporučení a předešli tak různým nedorozuměním.

Podobné je to zřejmě i v jiných dobrovolnických skupinách, kde se řeší tytéž problémy – a přitom při větším počtu členů žabích hlídek by takovéto těžkosti odpadly. Šetrnost transferu by se dala snadněji zajistit, kdyby mohlo na každou lokalitu chodit několik lidí naráz a kdyby zbýval čas i na odpočinek a na běžné soukromé starosti. Hodně by pomohlo i společné hledání a porovnávání informací, protože víc hlav víc ví. Na internetu jsem například četla mimo jiné i doporučení mít ve vědru při přenášení nabranou vodu, což je jistě dobře míněné (aby žábám nevysychala kůže), ale zase jinde jsem objevila varování, že styk s vodou by mohl u párů v amplexu vyvolat předčasnou vypuzování vajíček. Vzhledem ke krátkému pobytu ve vědru není podle našeho názoru opodstatněné ani nabírání vody, ani strach před ní, navíc žáby procházejí vodou často i po cestě přes příkop nebo propustkem (kde je ovšem většinou proudící voda, která ropuchy ke kladení vajíček neláká). Dokud jsme neměli na Volyňské zástěny, pozorovali jsme, že žáby při jarním tahu nedávají přednost propustkům před cestou vrchem, ale příliš podrobné informace o tom nemáme, protože tak často jsme tam nechodili, abychom mohli porovnat dny s různým počasím, atd. Domníváme se ale, že při zpětném tahu jsou propustky určitě užitečné a doufáme, že i na to si uděláme dostatek času, abychom to mohli blíže zkoumat.

Úhrnem - jsme teprve začátečníci, i když provádíme transfer už několikátým rokem. A tak bych mohla jmenovat více proti-
chůdných názorů a pochybností a ráda bych poprosila všechny, kdo na nějaká doporučení narazí, aby nám je dali vědět. Teď
v létě, v době dovolených, by mohl zbýt čas na pátrání po internetu, rozhovory s lidmi, pozorování v přírodě... To, že zatím
nemáme ve všem jasno, si nemusíme vyčítat, ale na druhou stranu nad tím nemůžeme ani mávnout rukou. Jde přece o bez-
pečí tvorů, jimž se věnujeme a na kterých nám záleží. -ah-

Večer s dokumentem – 18. díl – Není zítra

Na myšlenku nesmyslnosti neomezeného hospodářského růstu ve světě omezených přírodních zdrojů jsme již v minulosti
mnohokrát poukazovali. Všechny důležité souvislosti se podařily dát elegantním způsobem dohromady tvůrcům půlhodino-
vého animovaného dokumentu s názvem „Není zítra“. Snímek poukazuje zejména na problematiku ropy, jakožto hlavní
energetické suroviny dneška, a všech rizik, která s sebou nese naše neomezená oddanost tomuto omezenému zdroji. I když
se většina světových velmocí nachází za ropným zlomem (poklesem objemu těžby), naše ekonomiky se doposud chovají,
jako by tomu tak nebylo. Dokument si klade důležité otázky – jak bude transformace na jiné energetické zdroje vypadat,

zda jsme na ni připraveni a zda jsme jí vůbec schopni... Podobné sou-
vislosti jako s naší zvyšující se spotřebou docházející ropy je možné
hledat v oblasti energetiky nebo potravinářství. V závěru se doku-
ment vrací k základní myšlence vyřčené na začátku. Problémem, na
kterém klíčí všechny ostatní, je naše zmýlená představa exponenciál-
ního růstu. Pokud se tento náš náhled na svět jako takový nezmění,
nepomohou nám ani všechna sympatická (avšak pouze zmírňující)
opatření – úspory, recyklace, nové technologie... Jedinou cestou, kte-
rou je možné začít řešit mnoho nadcházejících nepříjemností, je re-
dukce naší globální spotřeby – zvyšováním soběstačnosti, zaměřením
na lokální zdroje atd.

Animovaný snímek můžete zhlédnout [zde](#). -jj-

Pozvánky - srpen 2015

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

Pátek 14. a 28. 8., 13 - 17:00, první nádvoří strakonického hradu

Navštivte další z celkem 15 termínů farmářských trhů – 1 x za 14 dní, každý lichý pátek, bez přestávky. Doba i místo konání
zůstávají nezměněny, a to od 13 do 17 hodin na prvním hradním nádvoří. Ideální příležitost pro nákup cestou z práce nebo
před odjezdem na víkend. K dispozici je široká škála farmářských potravin s ověřeným původem (zboží z marketu u nás ne-
koupíte) a rukodělné výrobky vhodné nejen jako dárek. Novinkou letošních trhů je rozšíření prodejního prostoru k mostu
Jana Palacha. Toto místo bude poskytnuto k prodeji drobných přebytků (zahrádkářských, uměleckých aj.), a to bez účastnic-
kého poplatku. **Kontakt:** jan.juras@knih-st.cz, 721 658 244. **Více informací:** farmarsketrhy.strakonice.eu

Třetí venčící návštěva psiho útulku

Středa 26. 8., sraz v 15:30 před branou útulku u Blatenského mostu ve Strakonících

Rádi byste pomohli Útulku pro opuštěné a nalezené psy ve Strakonících? Nemáte prostředky na materiální pomoc? Uvítali
byste zvířecí společnost, ale nechcete si pořizovat psa domů? Chcete strávit hodinu venku a vykonat přitom dobrý skutek?
Přijďte pomoci netradičně venčením svěřenců útulku! -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem a ČSOP zvou dospělé i děti:

Výstavky

Výstavka kvetoucích rostlin k určování (nejen podle knih, ale i s možností konzultace). Pokračují i **další dlouhodobé akce**,
např. **Nejmilejší knihy, Paměť strakonických stromů, výstavka fotografií p. Břetislava Kocka** nebo **Burza námětů na cestování**, kam můžete přinášet své tipy na vyzkou-
šené dobré ubytování, zajímavá místa, atd.

Strakonické příběhy XX.

Úterý 18. 8.: **Strakonické příběhy XX. Kůže Fabiána Sekouška.** Strakonický koželužský cech od dob nejstarších až do jeho zrušení. Mistři, tovaryši, učedníci. Další **vyprávění regionálního historika Karla Skalického** v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. **Od 18:00 ve společenském sále ŠK na III. hradním nádvoří.**

Výlet na Prášílsko

Neděle 23. 8.: přírodovědný výlet na Prášílsko (vrch Ždánidla, cca 15 km - lze změnit). Po cestách vedoucích většinou mimo turistické trasy vede **Vladimír Frenzl - Mrak Šumavák, profesionální šumavský průvodce** (poplatek 100 Kč). Není nutné se hlásit předem. Sraz v **6:45 před nádražím ČD**, v 6:53 jede vlak do Horažďovic a pak další spoje do Prášíl. Zpět jede např. autobus v 16:10. **-ah-**

Drobné smetí

Divocí koně pomáhají vzácným hořcům

První dobrá zpráva o hmatatelném významu divokých koní v krajině přišla z pastviny u Milovic, kam byli před půl rokem vypuštěni. Jejich pastva má význam pro rozvoj chráněných hořců křížatých, které dobře známe z nám blízké PP Pastvina u Přeštic. Více se dočtete [zde](#).

Ekospotřebitelský web

Společnost Rosa o. p. s. zaktualizovala internetové stránky zaměřené na šetrnou domácnost: www.ekospotrebitel.cz. Naleznete zde tipy, rady i osvětové materiály. **-jj-**

Literární okno

Strakonická autorka Jitka Pavlíková

Paní Jitku Pavlíkovou, ačkoliv je mojí vrstevnicí, jsem až donedávna znala jen z doslechu. Z dnešního pohledu mi to připadá až legrační, jak těsně jsme se mýjely.

Jednou z takových příležitostí bylo 165. výročí vzniku Šmidingerovy knihovny v roce 2008: tehdy jsme měli za úkol vymyslet

něco na oslavu a mým návrhem bylo vytvoření alba bývalých i současných pracovníků ŠK, do kterého by se stále doplňovaly nové stránky. Nápad se líbil, a když se přidala i píle a důkladnost kolegyní pověřených realizací, hlavně Ireny Ploškové z doplňovacího oddělení, povedlo se a za čas jsme si mohli zalistovat a zavzpomínat, koho jsme kdy jako čtenáři za pultem vídali a rádi se s ním setkávali. Pro mě bylo zajímavé vidět i tváře neznámé a číst si u fotografií stručnou charakteristiku. Některé z nich jsem si zapamatovala a mezi nimi byla právě i Jitka Pavlíková, která v ŠK pracovala v letech 1982 – 1983. Nějak mě ale nenapadlo, že je to ta samá paní, o které vím jako o vítězce jednoho z ročníků literární soutěže vyhlášené naší knihovnou.

Při pročitání diplomové práce Michaely Vadlejchové „**Současní publikující a nepublikující autoři Strakonicka**“ jsem narazila na jméno Jitky Pavlíkové znova. Píše se tam o ní mimo jiné toto: „... Autorka se hlásí k odkazu tvorby Holanovy, Reynkovy, Zahradníčkovy, Horovy a v přírodní poezii zejména k tvorbě J. V. Sládky“. Ukázky z díla se mi líbily, vyjmenování básníci navíc patří i k mým oblíbeným... zkrátka jsem si takhle postupně získávala k Jitce Pavlíkové doslova osobní vztah, ale než se mi to všechno spojilo dohromady, trvalo ještě pár dalších let. Pak jsme se potkaly na jedné z akcí ŠK a najednou mi svitlo...

Jitka Pavlíková je tvořivá povaha a kro-

mě psaní básní má ráda například aranžování a jiné výtvarné práce. Ukázky z nich navíc i publikuje v zájmových časopisech. Když jsme se spolu domlouvaly, mohla-li bych napsat tento článek, poslala mi paní Pavlíková mailem jak ukázky ze svých básní, tak několik doplňujících informací o sobě: „*Básně píšu přibližně od deseti let a s přestávkami vlastně celý život. Mými básnickými vzory a láskami jsou J. V. Sládek, Jiří Orten, Jaroslav Seifert, z jihočeských básníků určitě Ladislav Stehlík. Jejich básně jsou mi blízké především pro jejich libozvučnost, melodičnost, krásnou češtinu. Získala jsem ocenění v kategorii poezie na několika literárních soutěžích, konkrétně 3. místo v tábořské literární soutěži Poezie mezi námi, 1. místo v literární soutěži Mělnický Pegas a 1. místo v literární soutěži o cenu prof. Antonína Voráčka*“. Za sebe ještě dodávám, že se s paní Pavlíkovou potkáváme hlavně v přírodě, na akcích pro děti a nad knížkami – a tak jsem pro začátek vybrala pro vás, čtenáře Kompostu, verše právě s těmito tématy. Určitě ale někdy přidáme ještě i další ukázky.

-ah-

Západy slunce

*Večer se ztrácí nad rovinou,
když soumrak se snáší s tichým klidem.
Slunce hledá své zlaté lože,
aby po noci zase vyšlo k lidem.*

*Západy slunce v našem kraji
patří mezi ty nejkrásnější.
Za šumavské vrchy v dáli
ztrácí se srpnový večer zdejší.*

*Tu naše země zamyšlená
odkládá svou nepřístupnou tvář
a letním horkem přemožená
do svých tajemství zasvěcuje nás.*

Návraty do dětství

*Každý den dítěte je pestrý balón
který se hravě vznese nad všední svět
vzpomínka na dětství dokáže
vykouzlit ztracená křídla
a provonět okamžik jako rozloupáný pomeranč
oči doširoka rozevřené úžasem
nad nedozírným světem ještě z časů
kdy údiv byl upřímný a radost nezměrná
možná jsme tehdy byli moudřejší
než kdykoli potom
a jistě jsme věděli víc.*

*Odrůstat dětským očím
je horší než střevidům
a vždycky to znamená víc ztrácet
než získávat ...*

Sdílení

*Stále vstupujeme do něčích stop
čtu dětem z knížky
z níž mi četla moje maminka
a zase je tu se mnou
beru do prstů hrníček
vyhlazený rukama mojí babičky
a dotýkám se dnů dávno uplynulých
sny které se dědí
nebo dostávají darem
si předáváme z dlaně do dlaně
stále vstupujeme do něčích stop
Snad i naše se jednou naplní
šlápějími těch dalších ...*

Jitka Pavlíková

Sadako, Šimako, Reiko...

Z fondu některých knihoven (včetně té naší) se pořád ještě dá vypůjčit knížka Jiřího Janoše „**99 zajímavostí z Japonska**“, která vyšla v roce 1984. Pojednává hlavně o nadčasových záležitostech, a tak je aktuální dodnes, navíc je moc pěkně napsaná. Pokud bych z ní chtěla vypsát podrobnosti **k blížícímu se 70. výročí útoku na Hirošimu a Nagasaki**, nemusela bych asi měnit ani slovo. Tytéž informace budou ale i jinde v tisku, a tak jsem pro vás z téhle knížky vybrala úryvek o něčem úplně jiném: „...*Základ ženských jmen tvoří často označení květin, ročních dob nebo různých přírodních jevů a bývají v mnoha případech doplněna koncovkou -ko...*“ Koncovka -ko se u jmen zapisuje znakem „dítě“ a můžeme si tedy japonské dívky představovat jako dcery květů, podzimu, sněhu... a spojit si s těmi poetickými jmény jejich typický východní půvab a zdvořilost... Jednou takovou malou „vílou“ byla i **Sadako Sasaki** z Hirošimy, která jako dvouletá přežila tragédii svého města a stala se veselou, sportovně založenou školačkou. Ve dvanácti letech ale následkem ozáření onemocněla a po několika měsících zemřela. Podobný osud stihl i spoustu dalších dětí a dospělých a symbolem jejich utrpení se stala papírová skládanka jeřába – stará japonská pověst totiž slibuje splnění největšího přání každému, kdo takových jeřábů dokáže udělat tisíc. Skládala je i Sadako, po ní její spolužáci a postupně se přidaly tisíce lidí po celém světě, kteří tímto způsobem vyjadřují svou touhu po míru a přátelství mezi národy. Byly publikovány také dopisy, které Sadako napsala, vznikly knihy (např. „**Sadako chce žít**“ od rakouského autora Karla Brucknera) a na internetu lze najít i nejrůznější videa. U jednoho z nich jsem četla v anglickém komentáři zmínku kohosi, kdo se v roce 1994 setkal s dívčíným otcem a vzpomíná na jeho vlídnost (viz [zde](#)). Fotografie památníku znázorňujícího Sadako s motivem jeřába lze najít např. [zde](#).

Z Hirošimy pochází i **bohemistka Šimako Murai**, kterou jsme tady u nás v Čechách poznali v roce 1970 prostřednictvím televizního seriálu Karla Pecha „**Tajemství země Nippon**“. Na internetu jsem se o ní dočetla, že ve své vlastní dramatické tvorbě připomněla např. českého architekta Jana Letzla a jeho železobetonový Průmyslový palác – jednu z dvou budov, které odolaly výbuchu atomové bomby v Hirošimě a jejíž torzo patří mezi světové kulturní památky (viz [zde](#)).

Škoda, že se na internetu nedá najít inscenace „Ten večer, kdy můj otec...“, kterou

Foto -ah-

jsem kdysi viděla v televizi. Hlavní hrdinkou byla asi patnáctiletá slečna, jejíž jemná, vcítivá povaha mi tehdy byla moc sympatická. O tenhle zážitek se podělit nemůžu, zato ale není nijak těžké se dopátrat ukázek ze seriálu o krásném bílém psu jménem Goro a o třináctileté **Reiko**. O tom, jak nevzdali snahu vzájemně se najít a nakonec se jim to opravdu podařilo. Je to dílo mírně kýčovitě, ale milé a mnozí z vás si na něj určitě pamatují (viz [zde](#)). A také na knížky Zdeňka Thomy nebo Věny Hrdličkové, naší přední japanoložky (viz např. [zde](#)). V tomto výčtu by se dalo pokračovat ještě dlouho, ať už by se jednalo o Japonsko jako takové nebo o témata spojená s násilím všeho druhu, solidaritou, porozuměním, s pocitem bezmoci i s poznáním, že aspoň něco se dá dělat vždycky. Přijdete-li na pobočku Za Parkem, můžeme společně vyhledat další knížky. A také poskládat papírového jeřába... **-ah-**

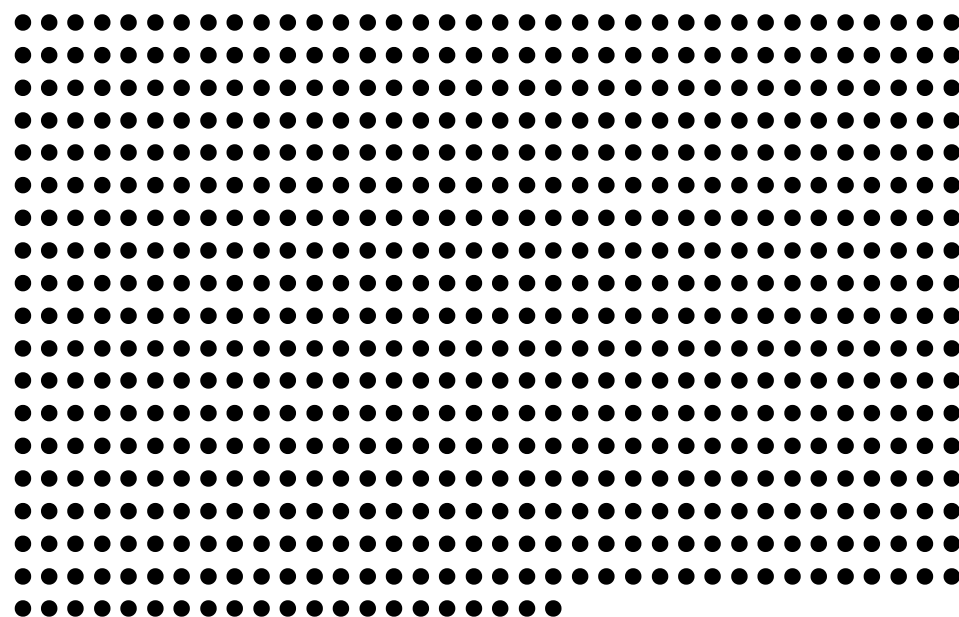

Listovka

N. Wertheim měl židovské předky...

... a přesto se jednoho dne zúčastnil demonstrace pražských antisemitů. V téže době se zapojil do nepovolené činnosti, ke které přizval i svou matku a několik dalších lidí. Nerespektoval přání svého šéfa, podváděl, změnil své německé jméno na anglické, citelně zasáhl do života mnoha rodin. Dlouho se o jeho aktivitách takřka nevědělo, ale po letech vše vyšlo najevo...

Takhle nějak by mohl vypadat příspěvek do našeho časopisu, pokud bychom změnili styl a po vzoru bulvárního tisku bychom chtěli zaujmout čtenáře nějakou senzací. Vytáhnout na všeobecně oslavovaného kladného hrdinu něco, co zní podezřele. A nebyl by to ledakdo, koho bychom si tím vzali na mušku – uvedené informace (které jsou, mimochodem, všechny pravdivé) se totiž týkají sira Nicholase Wintona, jedné z nejpříkladnějších osobností, jakou si lze vůbec představit. Takhle nějak vypadají polopravdy: to, co je psáno, sice platí, ale je to vytrženo z kontextu a zároveň jsou zatajeny další skutečnosti, které by to vše uvedly na pravou míru. V případě N. Wintona by stačilo přidat jednu jedinou větu: „V roce 1939 našel bezpečný domov 669 dětem ohroženým na životě“.

pečný domov 669 dětem ohroženým na životě“.

Je málo takových lidí, o nichž napíšete sdělení ani ne na řádku a stačilo by to k zařazení do encyklopedie předních světových hrdinů. Slovo hrdina by navíc v případě N. Wintona neoznačovalo jen výjimečnou osobnost, ale i člověka odvážného, který pro záchranu druhých dobrovolně riskoval. Jeho činnost byla totiž opravdu nepovolená (lépe řečeno - odhodlal se k ní dříve, než mu povolení přišlo). A jak to bylo s protizidovskou demonstrací? Nicholas Winton neuměl česky a přidal se tehdy k partě mladých lidí s transparenty omylem. O koho šlo, to se dověděl až dodatečně.

Pro lepší představu, jak velké je číslo 669 – každá z teček představuje naději pro jedno z „Wintonových dětí“

nosti a obětavosti. A tak slibuji, že v příštím čísle napíšu o siru Wintonovi znovu a úplně jinak než tentokrát. Můžete se těšit na informace převzaté z knížky „**Není-li to nemožné...**“, jehož autorce Barbaře Wintonové lze věřit všechno bez obav. Je totiž také jednou z „Wintonových dětí“, a to doslova. **-ah-**

Jedlý Kompost

Banánové chia kuličky

Ingredience: chia semínka (4 lžíce), ovesné vločky (5 lžič), arašídové máslo (2 lžíce), kakao (lžíce), velký zralý banán, agáve nebo javorový sirup, strouhaný kokos

Postup přípravy: Vidličkou rozmačkáme banán a smícháme s ostatními ingrediencemi kromě kokosu. Sirupem dosladíme podle chuti. Dle potřeby dosypeme další vločky. Vzniklou hmotu vychladíme v lednici. Po ztuhnutí tvarujeme kuličky, které obalíme v kokosu. **Ivana Bůbalová**

Banánové muffiny

Ingredience: 3 velké přezrálé banány, 50 ml agáve sirupu, 50 ml javorového sirupu, 50 ml třtinového cukru, špetka soli, 100 ml arašídového oleje, 1/4 hrnku vanilkového sójového mléka, 2 hrnky celozrnné mouky, 2 lžičky prášku do pečiva, 1 lžička skořice, nasekané kousky čokolády, nasekané kousky vlašských ořechů či mandlí, sezónní ovoce (maliny, borůvky, rybíz)

Postup přípravy: Banány oloupeme a v ruce rozmačkáme na kašičku. Přilijeme sirupy, přisypeme cukr, sůl, vlijeme olej a mléko. Vše smícháme v řídkou kaši. V druhé míse dobře promícháme mouku, prášek do pečiva, skořici. Sypkou směs vsypeme do tekuté a promícháme. Nakonec vmícháme kousky čokolády a ořechy. Můžeme přidat i sezónní ovoce. Formičku na muffiny si vyložíme papírovými košíčky nebo pečícím papírem a plníme do 3/4. Pečeme při 160°C cca 25 minut. Upečení můžeme zkusit vpichem špejle. Necháme vystydnout a můžeme podávat.

Drobenkový koláč se sezónním ovocem

Ingredience: 2 hrnky celozrnné mouky, 1 hrnek kukuřičné mouky hrubé, 1 a 1/2 hrnku třtinového cukru, 1 hrnek arašídového oleje, 2 lžičky kypřicího prášku, 1 sáček vanilkového pudinku, 1 a 1/4 hrnku vanilkového sójového mléka (může být i obyčejné sójové), špetka soli, olej, strouhaný kokos na vymazání a vysypání plechu, sezónní ovoce (rebarbora, červený či černý rybíz, josta...), 1/2 hrnku posekaných mandlí

Postup přípravy: Smícháme obě mouky s cukrem a olejem. Ze vzniklého těsta odebereme asi 1 hrnek "drobenky". Do mléka vsypeme pudink a promícháme, aby nevznikly hrudky. Přidáme do vzniklého těsta společně se solí a kypřicím práškem. Dobře promícháme, těsto by mělo být hutnější. Plech vymažeme olejem a vysypeme strouhaným kokosem. Těsto přendáme na plech či koláčovou formu a rukou uhladíme. Přidáme ovoce - rybíz, josta nebo rebarboru (v případě rebarbory ji předem oloupeme, nakrájíme na kousky, zasypeme cukrem a necháme asi 20 minut pustit šťávu). Nakonec smícháme nasekané mandle s těstem na drobenku a vše nasypeme na ovoce. Pečeme v předem vyhřáté troubě na 180°C asi 30 - 40 minut.

Andrea Sedláčková

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková, Vilém Hrdlička, Eva Legátová, Marie Jelínková, Jitka Pavlíková, Andrea Sedláčková, Ivana Bůbalová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Alena Hrdličková

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2015

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Inf. centrum NO, Husova 380

Po - Čt: 7:30 - 16:00, Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Mgr. Alena Hrdličková -ah-

Pobočka ŠK Za Parkem, Husova 380

Po a Čt: 13:00 - 18:00, St: 8:00 - 12:00 (otevírací doba půjčovny pro děti a dospělé)

tel.: 380 422 720

E-mail: alena.hrdlickova@knih-st.cz

Ing. Vilém Hrdlička -vh-

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: v.hrdlicka93@gmail.com

